

УДК 130.2:316.454.7

Конвергенція елітарної та масової культур як чинник трансформації ідентифікаційних стратегій

О.Б. СІНЬКЕВИЧ

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
E-mail: sinkevico@rambler.ru

Авторське резюме

Дана стаття присвячена аналізу змін у ідентифікаційних стратегіях, обумовлених процесами гомогенізації культури, зміною відносин між елітарною та масовою культурою. Хоча розділення культури на «культуру загалом» та «культуру обранців» існувало завжди, проте в сучасну добу відносини між ними втратили опозиційний характер. У постіндустріальному суспільстві відбувається зближення елітарної та масової культур завдяки «демократизації» елітарної культури, котра нині орієнтується на широкі кола освіченої публіки, породженої науково-технічною революцією. Разом з тим, масова культура відіграє у цьому суспільстві роль механізму, котрий задовольняє потреби значної частини суспільства в адаптації до нових соціокультурних реалій. Елітарна культура вступає з нею в активну взаємодію, насичуючи її новим змістом та збагачуючи духовними цінностями. Цей процес конвергенції дослідники характеризують як «демасифікацію» культури та «індивідуалізацію особистості».

Конвергенція елітарної та масової культур, котра визначає одну з тенденцій трансформації сучасного соціокультурного простору, обумовлює й трансформацію механізмів культурної ідентифікації людини. У цих умовах відбувається криза тієї моделі ідентичності, котра домінувала в минулому, та формується нова ідентифікаційна модель, котра стає фундаментальним джерелом соціальних значень. Ця нова модель забезпечує вищий рівень самовираження особистості, генерує нові культурні пріоритети. Вона формує «ідентичність спротиву», спрямовану проти уніфікаційних тенденцій глобалізації, та «проективну ідентичність», орієнтовану на майбутнє «нове громадянське суспільство».

Ідентичність сучасної людини – людини мережевої – не є стабільною, вона передбачає можливість вільно «перетинати межі» між тими сферами культурного буття, котрі за традиційною термінологією визначаються як «елітарна» або «масова» культура. Масова культура, котра нині стала домінуючою формою культурного буття, головним засобом ідентифікації індивідів, демонструє здатність адаптувати як

© О.Б. Сінькевич, 2014

цінності високої культури, так і маргінальні моделі для масового поширення, широко використовуючи для цього, зокрема, засоби мистецтва. Складну взаємодію елітарної та масової культури відображають поняття кіч-культура, арт-культура та мід-культура.

«Метакультурна індивідуальність» демонструє вихід за рамки звичного бачення світу, здатність відмови від звичних матриць поведінки та сприйняття. Масова культура – це не набір завершених артефактів, які співвідносяться з певними цінностями, а динамічний процес породження, закріплення та трансляції нових смислів. Основне її завдання – інтерпретувати риси «культурного сьогодення», встановлюючи певні ціннісні координати ідентифікаційних стратегій.

Ключові слова: ідентифікація, ідентифікаційна стратегія, масова культура, елітарна культура, конвергенція.

The convergence of elite and mass cultures as a factor of transformation of identification strategies

O.B. SINKEYVCH

Ivan Franko national university of Lviv, Lviv, Ukraine, E-mail: sinkevico@rambler.ru

Abstract

This article is devoted to the analysis of changes in identification strategies, due to the processes of homogenization of culture, the changing relationship between elite and mass culture. Although the division of culture «culture of the masses» and «the culture of the chosen ones» have always existed, but in the modern era of relations between them have lost oppositional character. In post-industrial society is the convergence of elite and mass culture through the «democratization» of elite culture, which now focuses on the wider educated public, generated by scientific and technical revolution. However, popular culture plays in society the role of a mechanism that meets the needs of a large part of society to adapt to new socio-cultural realities. Elite culture comes with it in an active interaction, saturating it with new content and enriching spiritual values. This process of convergence researchers describe as «demassification» culture and «the individualization of the person».

The convergence of elite and mass culture, which defines one of the trends of the transformation of the modern socio-cultural space, causes and transformation mechanisms of the cultural identity of a person. In these conditions there is a crisis of the model of identity, which dominated in the past and formed a new identity model, which becomes a fundamental source of social values. This new model provides a higher level of personal expression, generates new cultural priorities. It forms the «identity of resistance» against unificatory trends of globalization and «projective identity» focused on the future «a new civil society».

The identity of modern man - man of network - is not stable, it provides the opportunity to «cross borders» between those spheres of cultural life, which according to the traditional terminology is defined as «elitist» or «mass» culture. Mass culture, which now became the dominant form of cultural life, the primary means of identifying individuals, demonstrates the ability to adapt as the values of high culture, and a marginal model for mass distribution, widely using, in particular, the means of art. A complex interaction of elite and mass culture reflect the concept of kitsch-culture, art-culture and middle-culture.

«Metaculture individuality» demonstrates beyond the usual vision of the world, the ability to rejection of conventional matrices behavior and perception. Mass culture is not a set of completed artifacts, which are correlated with certain values, and the dynamic process of generation, consolidation and dissemination of the new ideas. Its main task is to interpret the features of «cultural modernity»,

setting a certain value of the coordinates of identification strategies.

Keywords: identification, identification strategy, popular culture, elite culture, convergence.

Постановка проблеми. Говорячи про культурну ідентифікацію людини в умовах масової культури, слід зазначити, що вона відбувається в період, коли ця культура зазнає значних трансформацій. Масова культура кінця ХХ – початку ХХІ століття значною мірою відрізняється від тієї своєї форми, яка існувала на початку ХХ століття. Сучасна масова культура, з одного боку, зберігає риси масової культури раннього періоду, з іншого – трансформується під впливом тих змін, які виявляються в культурному бутті. Трансформації торкнулись таких її властивостей, без котрих раніше вважався неможливим опис масової культури. Поняття уніфікація, потакання ницим смакам, опозиційність високій культурі тощо вже не сприймаються як її базові характеристики. Натомість однією з

тих тенденцій, яка визначає характер сучасної масової культури, є тенденція до гомогенізації (від грецьк. *μονογενής* – однорідний), котра виявляється, зокрема, як складна взаємодія масової та елітарної культур.

Аналіз досліджень та публікацій. Розділення культури на «культуру загалом» та «культуру обранців» існувало завжди, проте в сучасну добу відносини між ними втратили опозиційний характер.

Якщо прихильники «аристократичних» концепцій масової культури акцентували увагу на протистоянні елітарної та масової культури (Х. Ортега-і-Гасет), філософи Франкфуртської школи – на співвідношенні «істинної культури» та культуріндустрії (М. Хоркхаймер, Т. Адорно, Е. Фромм, В. Беньямин, Г. Маркузе), то, по-

чинаючи з 70-х рр. ХХ ст., гострота проблеми співвідношення елітарної та масової культури знімається. Як справедливо зазначає російська дослідниця А. Костіна, в роботах Д. Белла, Е. Тоффлера, Д. Макдональда, М. Маклюена та інших домінує ідея про те, що перехід суспільства з індустріальної на постіндустріальну стадію призводить до формування гомогенної культури, описувати котру в категоріях масового, народного, елітарного некоректно [5, с. 48-56].

Ряд дослідників – перш за все, теоретиків постіндустріалізму – визнають реальність процесу конвергенції масової та елітарної культур.

Одним з перших про «розмивання меж» між різними сферами культурного буття заговорив Д. Белл у своїй роботі «Майбутнє постіндустріальне суспільство. Зразок соціального прогнозування». На його думку, високий ступінь автоматизації виробництва та потреба економіки у висококваліфікованих кадрах, розвиток технологій, у тому числі й інформаційних та освітніх, забезпечує «вирівнювання шансів», вищий рівень життя та приводить до гомогенізації культури. У постіндустріальному суспільстві відбувається зближення елітарної та масової культури завдяки «демократизації» елітарної культури, котра нині орієнтується на широке коло освіченої публіки, породженої науково-технічною революцією. Те, що колись було виключним надбанням вищих класів, поширюється на всіх [11, рр. 20-25].

Процеси трансформації масової культури аналізує у своїй праці «Соціодинаміка культури» А. Моль. На його думку, формуючи систему цінностей, котра буде відповідати потребам соціальної еволюції, людство може перейти на якісно новий етап свого буття – етап інтелектуального суспільства. У цьому суспільстві, завдяки процесам інтерференції, будуть зруйновані межі між «високою» та «низькою» сферами культури, між рівнем друкарки або домогосподарки – читачок журналу *Nous deux* (Ти і я) та рівнем жінки – магістра філософії, котра читає «виключно Ж.-П. Сартра та твори Раймонда Луллія» [7, с. 361].

На думку Е. Тоффлера, масова культура в постіндустріальному суспільстві продовжує існувати як унікальний механізм, котрий задовольняє потреби значної частини суспільства в адаптації до нових соціокультурних реалій. Однак вона перестає бути єдиною культурою, котра утримує монополію на масову свідомість: елітарна культура вступає з нею в активну взаємодію, насичуючи її новим змістом та збагачуючи духовними цінностями. Цей процес конвергенції Е. Тоффлер характеризує як «демасифікацію» культури та «індивідуалізацію особистості» [8].

М. Кастельс, як один з теоретиків інформаційного суспільства, пов'язує його появу із структурною реорганізацією у виробничих відносинах, відносинах влади та відносинах досвіду, котра приводить до формування нових форм

культурного буття [4, с.496]. В процесі розвитку стираються межі між офіційною «високою» культурою та культурою маргіналів, між елітарною та масовою культурою, виникають нові професійні та субкультурні групи (програмісти, веб-дизайнери, мережеві геймери тощо) зі специфічними стилями життя. У цих умовах відбувається криза тієї моделі ідентичності, котра була зафіксована грецькими філософами більше двох тисяч років тому, та формується нова ідентифікаційна модель, котра стає фундаментальним джерелом соціальних значень. Ця нова модель забезпечує більш високий рівень самовираження особистості, генерує нові культурні пріоритети. Вона формує «ідентичність спротиву», спрямовану проти уніфікаційних тенденцій глобалізації, та «проективну ідентичність», орієнтовану на майбутнє «нове громадянське суспільство».

Шведські дослідники А. Бард та Я. Зодерквіст у своїй книзі «NETократія. Нова правляча еліта та життя після капіталізму» говорять про становлення нового суспільства, де відсутня традиційна соціальна структура та пов'язаний з нею розподіл на культуру обранців та культуру загалу. Нетократи – сучасний аналог традиційної еліти – це не ті, хто успадкував своє соціальне становище за правом народження, а хто створив себе сам і хто відіграє домінуючу роль у мережевому суспільстві, де основною цінністю є не матеріальні речі (гроші, нерухомість тощо), а інформація. Ідентичність людини визначається членством у Мережі і постійно змінюється в залежності від того, до якого її рівня вона належить: вищого, де концентруються влада та вплив, або нижчого, наповненого інформаційним сміттям [1, с.205].

Неактуальність антитези елітарне – масове доводили й теоретики постмодернізму, котрі проголосили кінець «великого вододілу», «заперечення заперечення» масової культури та «дифузії культури» [6, с. 151].

Проблему взаємодії масового та елітарного досліджує У. Еко. На його думку, ці поняття в сучасну добу відображають не соціальний статус реципієнтів, а їх здатність зберігати свою суб'єктність, виявляти імунітет по відношенню до тих маніпулятивних технологій, котрі широко утвердились в добу масової культури. Як зазначає Еко, будь-який текст – а в більш широкому розумінні будь-який твір мистецтва – завжди продукує подвійного зразкового реципієнта: наявного та досвідченого. Перший користується твором мистецтва як семантичною машиною і майже завжди він – жертва стратегії автора, котрий веде його заздалегідь визначеним шляхом. Другий – сприймає твір мистецтва з естетичної точки зору, зберігає свою самостійність, автономність, критичність навіть по відношенню до банального продукту маскульту, виявляє здатність до аналізу та оцінки [10]. Саме ці реципієнти здатні сприймати художню інформацію не

безпосередньо, а у співвідношенні з певним соціокультурним контекстом, не прямолінійно – як «фотографію» реального життя, а піддаючи її власній інтерпретації.

Ця позиція цілком відповідає тим висновкам стосовно специфіки взаємодії елітарної та масової культури в ідентифікаційних стратегіях сучасної людини, до яких доходить у своїй праці «Сучасна культура як тенденція» А. Фліер. На його думку, нині креативна (елітарна) культура перетворилась саме на професійну діяльність, котра вимагає високого рівня освіти та високої кваліфікації, а характерні риси якогось специфічного способу життя – як це було в минулі епохи – за останні десятиліття фактично зникли з неї. Лише професійна кваліфікація, стійка соціальна загребуваність та відносно вищий рівень оплати праці виділяють цю категорію населення. Що ж стосується способу життя та предметів споживання, то якісь специфічні риси, котрі відрізняють представників елітарної культури від представників середнього класу, практично відсутні. Телевізійні передачі, Інтернет, мобільний телефон, модний одяг, харчування у «фаст-фуді» тощо у представників еліти стали тими ж, що й в усіх. Безумовно, в інтелігенції все це має більш витончений характер, забезпечені люди споживають товари більш високої якості, проте за їх номенклатурою та за формами все це стало стандартним для всього населення – крім найбідніших прошарків [9].

Мета дослідження. Дана стаття має на меті дослідити ті тенденції, котрі виявляються в ідентифікаційних стратегіях внаслідок процесів конвергенції масової та елітарної культури.

Реалізації цієї мети сприятиме розв'язання таких дослідницьких завдань:

- з'ясувати специфіку ідентифікаційної функції масової культури в сучасних умовах;
- визначити роль «формульного» масового мистецтва у реалізації цієї функції;
- розкрити роль кічу в ідентифікаційних стратегіях масової культури;
- окреслити особливості кемпу як вияву взаємодії «низької» та «високої» культури;
- охарактеризувати значення мід-культури для ідентифікаційних практик сучасної доби.

Виклад основного матеріалу. Конвергенція елітарної та масової культури формує нові ідентифікаційні практики та трансформує традиційні механізми культурної ідентифікації. Ідентичність сучасної людини – людини мережевої – не є стабільною, вона передбачає можливість вільно «перетинати межі» між тими сферами культурного буття, котрі за традиційною термінологією визначаються як «елітарна» або «масова» культура.

Масова культура, котра нині стала домінуючою формою культурного буття, головним способом ідентифікації індивідів, демонструє здатність адаптувати як цінності високої культури, так і маргінальні моделі для масового поширен-

ня, широко використовуючи для цього, зокрема, засоби мистецтва.

Ряд важливих положень стосовно ідентифікаційної ролі масового мистецтва висловлює у своїй праці «Пригода, таємниця та любовна історія: формульні оповідання як мистецтво та популярна культура» американський історик та культуролог Дж. Кавелті [12, pp. 5-36]. Дослідник називає твори масового мистецтва формульними, оскільки вони оперують стандартними схемами, свого роду штампами, котрі нерідко сягають перевірених часом архетипів, вічних образів культури. Разом з тим, їм притаманна комунікативно-ідентифікаційна функція, оскільки вони виступають посередниками не лише між реципієнтом та конкретним художнім текстом, а й ним та широким культурним контекстом, перебираючи на себе роль смислоутворюючої доміанти.

Комплекси образів цього мистецтва, поєднуючись з комплексом значень та почуттів, стають способом осягнення світу, «продуктами культури», котрі «артикулюють модель уявлення ряду культурних груп, які надають їм перевагу». Формульні оповідання підкріплюють вже існуючі інтереси та установки, представляючи уявний світ у відповідності до цих інтересів та установок. Підтверджуючи існуючі уявлення про світ, формули допомагають підтримувати прийняті в культурі уявлення про природу реальності та моралі. Формули розв'язують напруження та неясності, які виникають внаслідок конфліктів інтересів різних груп всередині однієї культури, або невизначеності відносин до тих чи інших цінностей. Дія формули спрямована на те, щоб перейти від виразу напруження до гармонізації конфліктів. Формули дають можливість аудиторії дослідити в уяві межу між дозволеним і забороненим і обережно, надійно підстрахувавшись, спробувати ступити крок за цю межу. До цього в основному зводиться функція злочинців у формульних структурах: виразити і потім заперечити дії, які заборонені, але надто привабливі через наявність інших культурних зразків. Наприклад, американська культура XIX ст. в цілому табувала змішування рас, особливо коли мова йшла про білих, людей східного походження, негрів, індіанців. Існувало навіть глибоке упередження проти шлюбів між певними верствами білого населення. І у той же час численні обставини обумовлювали привабливість таких дій, надаючи їм приємний смак забороненого плоду. Можна знайти цілий ряд формульних структур, в яких злочинець напряму або імпліцитно втілює загрозу змішування рас. Інший улюблений тип злочинця – магнат-користолюбєць втілює спокусу (перед якою опиняються численні американці) піти по неправедному, злочинному шляху у своєму бажанні розбагатіти. Вочевидь, що особливий інтерес американців XX ст. до гангстерів передбачає аналогічну спокусу. Формульні оповідання дозволяють ін-

дивіду задовольнити свою цікавність з приводу цих дій, не переступаючи меж культурного зрака, що їх заперечує.

Формули сприяють процесу включення ціннісних змін у традиційні конструкції уяви. Володіючи здатністю подібним чином вбирати нові значення, літературні формули полегшують перехід до нових способів вираження і таким чином забезпечують неперервність у культурі.

Складну взаємодію елітарної та масової культури відображають поняття кіч-культура, арт-культура та мід-культура.

Для деяких філософів та культурологів кіч – це щось низькоартістичне, підробка, щось, що несе на собі печатку поганого смаку. Існує кілька версій поняття кіч, котрі наводить У. Еко у книзі «Історія потворності». Висуваються припущення, що це слово походить від англійського *for the kitchen* – для кухні. Дехто вважає, що це слово походить від німецького жаргонного *kitsh* – халтура або *verkitshen* – здешевлювати [3, с. 394].

Однак відносити щось до кічу на основі суто «смакової» оцінки означає виявляти певну суб'єктивність, оскільки така оцінка значною мірою залежить від уподобань самого оцінювача. Разом з тим, кіч – це явище, що існує об'єктивно і що має свій статус у соціокультурному просторі. Він зобов'язаний своїм виникненням процесам, котрі у свій час призвели до формування масової культури – демократизації, ломці кордонів, що розділяли субкультури всередині національної культури та відділяли одну культуру від іншої. Він виникає як один із виявів процесу урбанізації, коли маса сільського населення переселялась до міста, коли формувалась армія міського плебсу, який приніс сюди свої смаки. Ці смаки сформувались у фольклорному культурному середовищі, проте кіч відобразив потяг «нових міщан» до міської культури, раніше їм недоступної. Саме тому кіч відрізняється і від народної, і від «високої» культури, хоча й пов'язаний з ними. Він організований у відповідності до власних законів, має свого творця та свого адресата і цілісним культурним утворенням. Свідченням цього є, зокрема, те, на що звертають увагу спеціалісти: в кожній країні можна визначити національні риси кічу – солодку банальність німецького, відверту скабрезність французького, екстатичну сентиментальність італійського, пласку примітивність американського.

Українська дослідниця Т. Гундорова у своїй праці «Слідами Адорно: масова культура й кіч» цитує автора «Енциклопедії кічу» Ж. д'Оста, котрий говорить про всеосяжність кічу в житті сучасної людини: «Політика? Кіч. Демократія? Кіч. Диктатура? Кіч. Деколонізація? Кіч. ООН? Кіч. Спорт? Кіч. Телевізія? Кіч. Гастрономія? Кіч. Декорації? Кіч. Подвійне громадянство? Кіч. Конкурси краси? Кіч. Закордонні найманці? Кіч». Авторка вважає, що на початку XXI

століття кіч стає способом життя, формою політики й ідеології [2].

Об'єкт кічу – маса, і тому він намагається бути загальнозрозумілим та загальнодоступним. Він втілює в собі «ідеологію повсякденності», філософію «життєвої мудрості», розхожу мораль. Характеризуючи роль кічу у формуванні ідентичності суб'єкта масової культури, можна зазначити, що він визначає такі його атрибутивні риси, як «клішованість» свідомості, рефлексія через суто зовнішні форми, конформізм.

Говорячи про домінування кічу в масовій свідомості, необхідно згадати, що він вступає в активну взаємодію з сучасною формою елітарної культури. Одним із виявів цієї взаємодії є кемп.

Кемп – це поняття, яке зародилось на початку XX ст. і позначало блюзнірську поведінку, вишуканість, зрозумілу лише обраним, прийняттю в середовищі денді, яку інші сприймали як відсутність смаку. Оскар Вайльд, один із ідеологів дендизму, образно називав цю епатажну манеру «брехня, яка говорить правду» та «гарний поганий смак». Він, як і інші впевнені у своєму рафінованому смаку представники еліти, вважали себе вправі вдатись до тієї гри, яка полягала у «певному перебільшенні і певній маргінальності», удаваній вульгарності, яка була найвищим виразом рафінованості.

Дехто вважав кемп виявом не аристократичного, а снобістського смаку, дендизмом доби масової культури.

У 1964 р. з'явилися «Замітки про кемп» американської письменниці, літературного критика, теоретика мистецтва Сьюзен Зонтаг. Вона визначала кемп як езотеричний варіант новітнього естетизму, розрахований на вузьке коло посвячених, які вміють носити маски і пізнають «своїх» по масках. Кемп, за Зонтаг, – особливий модус «чутливості», пов'язаний з міською культурою в її найбільш театралізованих проявах. Йому притаманна гра в таїну, провокація, кокетування, нескінченні і непередбачувані перетворення [13].

Вочевидь той рівень культури, котрий виявляє себе в кемпі, можна назвати арт-культурою. Арт-культура орієнтована на найбільш освічену частину публіки, яка є своєрідною ланкою, що поєднує маскульт з елітарною культурою.

Тенденцією, притаманною сучасній добі, є формування мід-культури. Про цю тенденцію одним із перших заговорив У. Еко у статті «Низьколоба високолобність, високолоба низьколобність», опублікованій наприкінці 1971 р. Філософ вважає, що внаслідок взаємодії «високолобої» та «низьколобої» культур формується «середньолоба» культура.

Аналізуючи цей процес, Д. Макдональд, А. Моль та інші дослідники роблять висновок, що внаслідок процесів гомогенізації раніше неоднорідні культурні елементи подібно до коктейлю поєднуються у певну однорідну духовну субстанцію, розраховану на всіх і кожного.

Враховуючи демографічну та соціокультурну неоднорідність аудиторії з одного боку, а також нові технічні можливості – наприклад, кабельне телебачення, комп'ютерні та супутникові системи зв'язку – з іншого, масова культура може задовольняти різноманітні смаки різних «фрагментів» сучасного суспільства. Формування мід-культури викликане девальвацією традиційних цінностей і спробою подолати її шляхом естетизації «сміття культури», іронічного синтезу високого і низького, маніпулювання різними художніми кодами. Художніми принципами мід-культури є «дисгармонійна гармонія», радикальний еkleктизм, іронічний діалог з традицією, поєднання комерційного та авторського підходів.

Ця тенденція виявляється, зокрема, в сучасному кінематографі: футурологічні трилери С. Спілберга, шокові прийоми Р. Полански, маньєризм і живописне бароко Ф. Фелліні, Л. Вісконті, пізнього П. Пазоліні, міфологізований історизм В. Фасбіндера, агресивний еротизм С. Кубрика об'єднали яскрава видовищність, іронічність, подвійний інтерпретаційний код. Саме цей код дозволяє створити особливий емоційний контекст нетрадиційного прилучення до світу традиційних художніх цінностей, відкидає спроби їх тривіального тлумачення, характерного для масової культури.

Прикладом мід-культури можуть слугувати фільми Педро Альмадовара, які мають великий успіх як у рафінованої, так і у «кінонеосвіченої» публіки. Прикладом мід-культури можуть слугувати й романи Дена Брауна «Код да Вінчі», «Ангели і демони» та поставлені по них фільми. Ці

твори саркастичні журналісти охрестили «Еко для бідних».

Висновки. Підводячи підсумки, зазначимо, що якщо представники франкфуртської школи вважали аксіомою парадигму «великого розділення» культури на високу та масову, то нинішні філософи говорять про розпад цієї парадигми. Принципова трансформація структури та функціонування соціуму, втрата ним «вертикальної» спрямованості призвели до коригування бінарної диференціації культури в параметрах елітарності – масовості. Конвергенція елітарної та масової типів культури, котра визначає одну з тенденцій трансформації сучасного соціокультурного простору, обумовлює трансформацію механізмів культурної ідентифікації людини.

«Метакультурна індивідуальність» демонструє вихід за рамки звичного бачення світу, здатність відмови від звичних матриць поведінки та сприйняття. Масова культура – це не набір завершених артефактів, які співвідносяться з певними цінностями, а динамічний процес породження, закріплення та трансляції нових смислів. Основне завдання маскульту – інтерпретувати риси цього «культурного сьогодення». Задовольняючи масовий попит і не зрікаючись комерційних інтересів, масова культура звертається до особистості і намагається відповісти на її численні запитання, дати їй прийнятні життєві орієнтири, які можуть призвести до позитивних змін у повсякденному бутті суспільства. Вона демонструє «антропотворчі» можливості, поширюючи образно-символічні метафори сенсу життя, встановлюючи нові ціннісні координати ідентифікаційних стратегій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бард А., Зодерквист Я. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма [Текст] / А. Бард, Я. Зодерквист; [пер. со швед.]. – СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. – 252 с.
2. Гундорова Т. Слідами Адорно: масова культура й кіч [Електронний ресурс] / Т. І. Гундорова. – Режим доступу: http://www.krytyka.kiev.ua/articles/s.13_1-2_2005.html
3. История уродства [Текст] / Под ред. У. Эко; [пер. с итал. А. А. Сабашниковой, И. В. Макарова, Е. Л. Кассировой, М. М. Сокольской] – М.: СЛОВО/SLOVO, 2007. – 456 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура [Текст] / Мануэль Кастельс; [пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана]. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
5. Костина А.В. Массовая культура как феномен постиндустриального общества [Монография] / А. В. Костина. – М.: Издательство ЛКИ, 2011. – 352 с.
6. Маньковская Н.Б. Эстетика постмодернизма [Монография] / Н. Б. Маньковская – СПб.: Алтейя, 2000. – 347с.
7. Моль А. Социодинамика культуры [Текст] / А. Моль; [пер. с фр.]. – М.: КомКнига, 2005. – 416 с.
8. Тоффлер Е. Третья хвиля [Текст] / Елвін Тоффлер; [пер. з англ. А. Євса]. – Київ: Видавничий дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.
9. Флиер А. Я. Современная культура как тенденция [Электронный ресурс] / А. Я. Флиер. – Режим доступа: www.zpu-journal.ru/e.../Flier_Contemporary-Culture/
10. Эко У. Инновация и повторение. Между эстетикой модерна и постмодерна [Электронный ресурс] / У. Эко [пер. с итал.]. – Режим доступа: www.gumer.info/bibliotek_Buks/.../Inn_Povt.php
11. Bell D. The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties [Text] / D. Bell. – Cambridge: Harvard University Press, 1988. – 501 p.
12. Cawelti J. G. Adventure, mystery and romance: Formula stories as art and popular culture [Text] / J. G. Cawelti. – Chicago: University of Chicago Press, 1976. – 344 p.
13. Sontag S. Notes on «Camp» [Electronic resource] / S. Sontag. – Regime to access: faculty.georgetown.edu/.../Sontag-NotesOnCamp-1964.html

Стаття надійшла до редакції 03.11.2014

REFERENCES:

1. *Bard, A., Zoderkvis, J.* Netokratiya. Novaya pravyyashchaya ehlyta i zhiznj posle kapitalizma (Bard, A., Soederqvist, J. Netocracy. The new power elite and life after capitalism). St. Petersburg, 2004. 252 p.
2. *Hundorova, T.* Slidamy Adorno: masova kultura y kich (Traces of Adorno: popular culture and kitsch). Regime to access: http://www.krytyka.kiev.ua/articles/s.13_1-2_2005.html
3. *Ystoryia urodstva* (The history of monstrosity). Moscow, 2007. 456 p.
4. *Kastels, M.* Informatsionnyia ehpokha: ehkonomika, obshchestvo i kultura (Castells, M. The Information Age: Economy, Society and Culture). Moscow, 2000. 608 p.
5. *Kostina, A.V.* Massovaya kultura kak fenomen postindustrialnogo obshchestva (Mass culture as a phenomenon of post-industrial society). Moscow, 2011. 352 p.
6. *Mankovskaya, N.B.* Ehstetika postmodernizma (The aesthetics of postmodernism). St. Petersburg, 2000. 347 p.
7. *Mol, A.* Sotsiodinamika kultury (Moles, A.A. Sociodynamics of culture). Moscow, 2005. 416 p.
8. *Toffler, E.* Tretia khvylia (Toffler, A. The Third Wave). Kyiv, 2000. 480 p.
9. *Fliyer, A. Ya.* Sovremennaya kultura kak tendentsiya (Modern culture as a trend). Regime to access: www.zpu-journal.ru/e.../Flier_Contemporary-Culture/
10. *Ehko, U.* Innovatsiya i povtoreniye. Mezhdru ehstetikoyi moderna i postmoderna (Eco, U. Innovation and repetition. Between the aesthetics of modernism and postmodernism). Regime to access: www.gumer.info/bibliotek_Buks/.../Inn_Povt.php
11. Bell, D. The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties. Cambridge: Harvard University Press, 1988. 501 p.
12. Cawelti, J. G. Adventure, mystery and romance: Formula stories as art and popular culture. Chicago: University of Chicago Press, 1976. 344 p.
13. Sontag, S. Notes on «Camp». Regime to access: faculty.georgetown.edu/.../Sontag-NotesOnCamp-1964.html

Сінкевич Ольга Борисівна - кандидат філософських наук, доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка
Адреса: 79000, м Львів, вул. Університетська, 1
E-mail: sinkevico@rambler.ru

Sinkevych Olha Borisovna - PhD in philosophy, associate professor
Ivan Franko national university of Lviv
Address: 1, Universitetskay Str., Lviv, 79000, Ukraine
E-mail: sinkevico@rambler.ru